

Historyczne tradycje oralne są trudne do analizy - ulotne przekazy ustne względnie rzadko pozostawiały bezpośrednie ślady w kulturze materialnej. Nawet jeśli zachowały się ich relikty, to niezwykle trudno ocenić ich wiek oraz ustalić, jak zmieniały się przez wieki. Badanie ewolucji kulturowej wymaga zatem wynajdywania i analizowania chociaż pośrednich informacji o tym, jak dawne tradycje formowały się i przekształcały.

Przedmiotem mojego projektu jest badanie historycznej tradycji oralnej jaką był przekaz melodii ludowych. Pośredni wgląd w jej obraz dają zbiory Oskara Kolberga, liczące ok. 10 tys. różnych zapisów muzycznych. Notacje Kolberga można traktować jako różnorodność próbek dawnej wiejskiej kultury muzycznej pobranych w zbliżonym okresie czasu (lata 1839-1890). Ich zbiór daje dwie informacje, które powinny pozwolić odpowiedzieć nie tylko na to, jaka była muzyka ludowa w różnych regionach Polski w XIX w., ale również pośrednio wnioskować o tym, jakie były mechanizmy jej ewolucji. Z jednej strony są to zapisy różnych wariantów tych samych melodii, a z drugiej informacje o lokalizacjach geograficznych miejscowości, z których te warianty miały pochodzić. Zróżnicowanie cech kulturowych jest pochodną ich przekształceń, jakie zachodziły w czasie ich przekazu. Z kolei w świecie bez elektryczności, odległość geograficzna wiązała się silnie z częstością kontaktów kulturowego czy długością łańcucha transmisji kulturowych. Celem moich badań jest sprawdzenie, co można powiedzieć o ewolucji muzyki ludowej, uwzględniając w większym stopniu niż w dotychczasowych badaniach, przestrzenny wymiar tego, jak tradycje oralne były przekazywane.

Do odpowiedzi na to pytanie chcę stworzyć bazę danych łączącą wybrane zapisy nutowe melodii kolbergowskich z miejscowościami, z których miały pochodzić. Następnie posłużę się ilościowymi miarami związanymi z różnymi charakterystykami muzycznymi, metodami statystycznymi wykorzystywanymi m.in. przez biologów do badania zróżnicowania i ewolucji organizmów żywych, a także metodą symulacji komputerowej. Ta ostatnia pozwala sprawdzić, jak różne założenia dotyczące mechanizmów przekazu kulturowego zostają odwzorowane w częstościach i rozprzestrzenieniu się danych cech kulturowych. Mając obraz zróżnicowania przestrzennego wariantów melodii ludowych z czasów Kolberga, można spróbować znaleźć te założenia i mechanizmy, które mogły taki obraz uformować, a zatem pośrednio odpowiedzieć na pytanie, jak dawna muzyka ludowa mogła ewoluować.